

De boekjes van A. HANS worden in alle scholen aanbevolen, omdat zij boeiend en nuttig zijn en aan de kinderen van over land en volk vertellen. Dat veel nummers reeds drie- en viermaal herdrukt worden bewijst hoe A. HANS' KINDERBIBLIOTHEEK overal gevraagd wordt. De meeste verschenen boekjes zijn nog verkrijgbaar. Ziehier eenige van de laatste titels:

413. Een Huichelaar. — 414. De erkentelijke Indianenhoofdman. — 415. Onvergetelijke Avonturen. — 416. Een vreemde Nacht. — 417. De hoeve bij de Duinen. — 418. Leo op de Kostschool. — 419. De moedige Padvinder. — 420. De Dragonder van het Uilenhof. — 421. De strijd tegen de Slavernij. — 422. De jonge Alpengids. — 423. Het onverwachte Erfdeel. — 424. De verrijdelde Diefstal. — 425. Op het eenzame Eiland. — 426. In den Sneeuwstorm. — 427. Sluiterklaas in den Woonwagen. — 428. Het vuur in den Nacht. Een moedige Knaap. — 429. Het Kerstfeest der Schipbreukelingen. — 430. Voor het Recht. — 431. Het Spook van Sylt. — 432. De dappere Kasteelknaap. — 433. In Duizend Vreezen. — 434. De Toovenares van Diksmuide. — 435. Acht maanden op een onbewoond Eiland. — 436. Ontmaskerd. — 437. Een gestoorde Nacht. — 438. De stem aan de Deur. — 439. Het geheimzinnig bedrijf. — 440. De smokkelaars van Blankenberge. — 441. Een drama aan de grens. — 442. Een Godsoordeel. — 443. De verrader. — 444. Zigeuners op 't Dorp. — 445. Een Rakker. — 446. De dochter van den Indianenhoofdman. — 447. De Smokkelbende. — 448. Het verlaten Schip. — 449. De Werklooze. — 450. De avonturen in de Hooglanden. — 451. De gestoorde Zesdagenkoers. — 452. Uit een Gezin. — 453. Een Smokkelavontuur. — 454. De Weezen van de Beukenharst. — 456. Kars, de Herdershond. — 457. Een angstige Tocht. — 458. De verkleede Krijgsmán. — 459. De Heldin van Maastricht. — 460. Een spion verrast. — 461. De Wraak van den Eskimo. — 462. De Schoolmeester van Sylt. — 463. Gevangen in het Ijs. — 464. Het Spook van de Steengroeve. — 465. De Grootte Ronde. — 466. Erik, de Cow-Boy. — 467. De Roover uit Eikenloo. — 468. Het Geheim van den Torenkelder. — 469. Lina, de Smokkelaarster. — 470. Tweemaal gered. — 471. De zoon van Kelzer Kavel. — 472. De Zwarte Vrouw uit den Polder. — 473. Djees, de Schooter. — 474. De Cow-Boy en zijn Zuster. — 475. De Wilde Ridder en het Kind. — 476. Avonturen in de Grot. — 477. De Luchtreiziger. — 478. De Kinderen van den Visscher. — 479. Een vlucht in Rusland. — 480. Het Turfschip van Breda. — 481. Kerstmis in Sneeuw en Ijs. — 482. Een vreemde Oudejaarsavond. — 483. De Toovers van het Ijs. — 484. Een Cow-Boy in de Gevangenis. — 485. De Jonge Strandlooper. — 486. Een Wonderbare Terugkeer. — 487. Het gestoorde Kamp. — 488. Een blijde Wederkomst. — 489. Het geheim van het Kraalenhof. — 490. De Ridder met het Zilveren Kruis. — 491. De Heldin van den Vuurtoren. — 492. Koning Albert I. — 493. Koning Leopold III. — 494. Het Licht in de Duinen. — 495. Voetballers in Amerika. — 495bis Koning Albert aan den IJzer. — 496. Vaders Vlucht. — 497. Een Martelares. — 497bis Te Marche-les-Dames. — 498. De Jonge Verstekeling. — 499. Ada's Avontuur. — 500. Uit het Leven van A. Hans.

Elke week verschijnt een nieuw boekje.

Vraag ze in de boekwinkels en bij dagbladverkoopers.

PRIJS : 60 CENTIEMEN.

De Verrader van Aubel

DE VERRADER VAN AUBEL.

I.

Martina sloop schuw in een hoekje van den haard, waarrond eenige mannen zaten te praten. Ze was een weeze, en het gemeentebestuur van Aubel, haar woonplaats, had haar op deze hoeve, die van baas en bazin Coolen uitbested. Het veertienjarig meisje moest er hard werken en dikwijls ruwe woorden verduren. De landbouwer en zijn vrouw waren trotsche en ongevoelige lieden. Alleen de zoon Pauwel toonde zich vriendelijker.

Al ligt Aubel in de provincie Luik, toch spraken de mannen rond den haard Vlaamsch (1).

(1) En nog spreekt men Vlaamsch te Aubel, al drong er veel Fransch binnen.

Daar zaten baas Coolen en zijn zoon Pauwel, de oud-belastingontvanger Rutens uit het naburige Teuven, Jan Lacroix, een vriend van Pauwel, die te Aubel woonde, en Pieter Nijssens, knecht op de hoeve, die zijn biezen stoel toch wat achteraan geschoven had.

't Was een koude Januariavond van het jaar 1799. De Franschen die in hun land opstand gemaakt hadden en hun nieuwe wetten ook elders wilden invoeren, speelden baas in België. Ze hadden veel soldaten noodig om oorlog te voeren tegen andere landen. Ze riepen ook hier de jongelingen op voor hun legers. Maar de Belgen voelden niet de minste lust om voor vreemden te vechten tegen volkeren, die hun niets hadden misdaan. Ook was men ten onzent niet gediend van de wetten der nieuwe meesters, die zware belastingen inden, graan en vee opeischten, de kerken sloten, priesters, kloosterlingen en edellieden vervolgden, en aan de Vlamingen hun Fransche taal opdrongen.

Pauwel Coolen was ook opgeroepen en zou de volgende week naar Luik moeten vertrekken, waar de Franschen nieuwe regimenten vormden.

— Maar mijn zoon gaat niet, zei baas Coolen. Hij zal zich in het Struivenbosch verschuilen en, als het moet, in de kalkgrotten van Canne, of Maastricht.

— Och, dat is toch ook geen leven, sprak de oud-ontvanger Rutens. Fransche gendarmen zullen de deserteurs opzoeken, en, vinden ze hen niet, wat een koude en ontbering zullen de arme jongens niet lijden! Zulk een leven is niet lang uit te houden.

— Moeten ze dan gehoorzamen, en zich in den vreemde laten dood schieten? vroeg baas Coolen wat driftig.

— Natuurlijk niet! Maar ik heb u zoo juist verteld, dat er al opstand is tegen de Franschen in veel deelen van het land... En die moet er hier ook komen. De dwingelanden wegjagen, dat is de redding!

— Ik zeg het ook, sprak Jan Lacroix, die eveneens opgeroepen was. We hebben geweren, dorschvlegels en hooivorken.

— Maar de Franschen zijn sterk met hun geoeffende soldaten, merkte baas Coolen op.

— Als er alleen hier gevochten werd, ja, dan zouden onze mannen dadelijk verslagen zijn, sprak Rutens. Maar ik herhaal, dat er in Vlaanderen, in Brabant, in 't Antwerpsche oproer is. Het volk van te lande trekt ten strijde. Op veel plaatsen moeten de Franschen wijken. Geef men hier het voorbeeld, dan volgt Limburg ook.

— Ik ben het met vriend Rutens volkomen

eens, zei Pauwel Coolen. Als ik toch soldaat moet worden, dan zal het tegen de Fransche verdrukkers zijn. Ik ben klaar om te vechten.

— Ik ook! verklaarde Jan Lacroix.

— En op mij kunnen ze ook rekenen! verzekerde nu Pieter Nijssens, de knecht. Ik moet nog niet op, maar krijgen de Franschen hun zin, dan halen ze me binnen een paar maanden toch.

— Natuurlijk, bevestigde Rutens. Ze zullen altijd meer en meer mannen noodig hebben voor hun leger, om het uit te houden tegen Duitschland, Oostenrijk en straks misschien ook Engeland.

— O, ik ben niet tegen den strijd! En zijn de jongens t'akkoord, dan geef ik geld voor geweren en kruut. We kunnen in het geheim wapens koopen te Luik. En levensmiddelen lever ik ook kosteloos, hernam de baas.

— Er zijn er meer, die willen vechten, beveerde Rutens. Jaak Smits en Jaak Otten zullen met mannen komen van Sippenaken. Van alle kanten krijgen we helpers, dat verzeker ik u!

— We moeten een komiteit vormen, zei Pauwel Coolen. Dan kunnen we de noodige maatregelen nemen en een strijdplan opstellen...

— Dat is waar, stemde Jan Lacroix toe. Praten helpt niets. Er zijn daden noodig. Willen we

morgen naar Sippenaken gaan bij Smits en Otten?

— Goed! antwoordde Pauwel.

— En ik vergezel u! beloofde Rutens.

Vrouw Coolen zat aan tafel kousen te stoppen.

— Treurige tijden toch! kloeg ze. O, wanneer zullen we eens in rust en vrede leven!

— Als de Franschen verjaagd zijn, moeder! zei Pauwel.

— Vechten! Dan vallen er van weerskanten gewonden en dooden! En gij kunt er bij zijn!

— Ieder moet zijn plicht doen.

— Zoudt ge niet beter doen, u te verschuilen?

— Och, moeder, dat helpt op den duur niet! Altijd opgejaagd worden als een beest! Nooit eens rustig kunnen slapen! En de Franschen zouden op den duur vader en u lastig vallen!

— Natuurlijk! sprak Rutens. Ze zullen zich op de ouders van de deserteurs wreken!

De mannen spraken nog een tijd over het gewichtig onderwerp voort. Er werd geklopt, en een werkman, die op de hoeve diende, maar er niet woonde, trad binnen. Hij scheen zeer opgewonden.

— Stassens, ge hebt nieuws? riep baas Coolen uit.

— Ja... Slecht nieuws! Er zijn Fransche soldaten te Aubel aangekomen.

Ieder ontstelde.

— 't Krioelt er van, vervolgde Gust Stassens. Ik zag ze, toen ik er naar den winkel ging. En ik kom het u rap zeggen, omdat Pauwel ook opgeroepen is. Ze zullen al de jongens weg halen.

— Ik moet toch pas de volgende week naar Luik vertrekken!

— Ze zullen de zaak niet vertrouwen, meende Rutens, en de aangewezen mannen als in een net strikken, om ze te verhinderen weg te loopen. Dat zal door dien opstand elders zijn.

— Pauwel, dan moet gij u dadelijk weg stoppen! drong vrouw Coolen aan.

— Maar, moeder, er zal toch zoo'n haast niet bij zijn. Gust, wat doen de Franschen op het dorp? vroeg de zoon.

— Kwartier zoeken bij de burgers. Ze klagen over koude en honger.

— Ze zullen eerst Aubel leeg stelen en dan de jongens bijeen halen en wegvoeren, voorspelde Rutens. Ik stap op... wie weet, zijn er bij ons op het dorp ook niet van die vreemde ratten? Wel, Pauwel en Jan, hoe laat gaan we morgen naar Sippenaken?

Ze spraken af, te tien uur in den voormiddag

samen te komen bij Jaak Otten, een vriend van hen.

De heer Rutens, die reeds een man was van half de veertig, nam nu vriendelijk afscheid. Ook Jan Lacroix en Stassens vertrokken.

— Pauwel, steek u weg! ried vrouw Coolen haar zoon aan. Ga voorloopig naar oom Charles; daar kunnen we u waarschuwen.

— Goed, stemde hij toe. We weten morgen dan wel meer. O, konden we de Franschen verjagen!

Een kwartier later ging Pauwel heen. Baas Coolen deed hem uitgeleide tot aan het hek.

— Als er een plan wordt gemaakt, om te strijden, zorg dan dat gij een der oversten wordt, sprak hij in zijn gevoel van hoogmoed.

— De een moet zooveel doen als de ander, vader. Morgen kom ik u den uitslag wel vertellen.

— Pas op!

— Ja. Ik wacht tot het donker wordt.

— Als het veilig is op de hoeve, zal ik een brandende kaars boven voor het gevelvenster zetten. We moeten slim zijn.

— Heel goed, vader!

Pauwel verdween in het duister. Zijn oom woonde slechts een kwartiertje verder, ook op een boerderij.

Baas Coolen keerde in huis terug. Toen zag hij Martina in het hoekje bij den haard zitten, en dadelijk werd hij knorrig.

— Gij hebt alles afgeluisterd, he? zei hij grimmig tot de weeze. En morgen wilt ge er over praten met de geburen.

— O, neen, baas! Ik zal niets verklappen! beloofde Martina.

— Als er hier bezoekers zitten, moet gij in de achterkeuken blijven.

— Daarvoor is ze veel te nieuwsgierig! schimpte de bazin. Lui vel, waarom breit ge niet?

— Mijn kousen zijn af.

— Dan kunt ge me ander werk vragen. Jammer, dat ik niet op u gelet heb! Hier, stop dit gat!

Vrouw Coolen wierp Martina een sok toe.

— Als ge tegen de bureu iets van Pauwel of mijnheer Rutens vertelt, sla ik u de beenen lam! dreigde Coolen.

Martina antwoordde niet meer. Ze was aan die grove taal en zulke ruwe uitvallen wel gewoon, maar toch leed ze er onder.

Ze begon nu ijverig te stoppen en intusschen dacht ze aan Pauwel. Ze voelde medelijden met hem, omdat de Franschen hem naar hun leger wilden voeren. En zij zou verklappen waar hij verdoken zat of dat hij wilde vechten tegen de

Franschen! Hoe durfde de baas zoo iets veronderstellen!

Coolen en zijn vrouw zaten een tijd in gedachten. De bazin dekte de tafel voor het avondeten. Martina moest nu helpen. Ze morste wat bier, toen ze de kan, die ze in den kelder volgetapt had, op tafel zette, en kreeg daarvoor een klap om de ooren van de bazin.

Na den maaltijd moest Martina alleen de schotels en glazen wasschen in de koude achterkeuken, waar het venster reeds met ijsbloemen bezet was. Straks mocht ze naar bed. Ze verlangde er naar. Op het zolderkamertje lag ze toch rustig, en schold niemand haar uit. Dan dacht ze aan vader en moeder, die ze goed gekend had, maar die kort na elkaar stierven van een besmettelijke ziekte. En dikwijls wenschte de weeze, dat Onze Lieve Heer haar ook naar den Hemel zou halen als haar ouders en een jong overleden broertje.

Om negen uur was het stil op de hoeve.

II.

Pauwel Coolen was niet recht naar oom Charles gegaan. Hij wilde eerst eens op het dorp kijken, wat er gebeurde. Hij moest een helling afdalen, want het land is daar zeer heuvelachtig en

Aubel ligt bevallig in een vallei. Al van een eind hoorde Pauwel rumoer.

Fransche soldaten hadden op de dorpsplaats vuren aangestoken en zaten er om heen, wachtend op nadere bevelen van hun oversten. Ze zagen er haveloos uit.

— Leon, dat is weer een bende, die ze naar hier sturen, om ze op onze kosten te kleeden, zei Pauwel Coolen tot een vriend, die ook naar het gewoel stond te kijken.

— Ze zullen meer doen dan kleeren en eten te eischen, antwoordde de dorpling. Een officier heeft aan den meier de lijst gevraagd van de jonge mannen, die de volgende week naar het leger te Luik moeten optrekken. We staan er ook op. En dat is natuurlijk om ons bij den kraag te grijpen. Ze weten, dat er weinigen uit eigen wil zullen komen. Die officier heeft daar straks een ronkende rede gehouden. Ik heb lang te Luik gewoond en er Fransch geleerd, en verstonde het gebral. De officier kon niet begrijpen, dat wij niet geestdriftig voor de Franschen willen vechten. Ze maken ons immers vrij. Ze hebben ons van de dwingelanden verlost. En meer van die tralala!

— We zouden dus fier moeten zijn om in de Fransche legers te mogen dienen?

— Ja. En ons te laten dood schieten! De

dwingeland van Aubel, is volgens den officier graaf van Mierle, die gevlucht is, om aan het schavot te ontsnappen.

— Een dwingeland, omdat hij van adel is... Hij heeft zijn volk toch altijd goed behandeld.

Pauwel begreep nu nog beter, dat hij moest oppassen.

— Worden de soldaten niet ingekwartierd? vroeg hij aan zijn vriend.

— O, er zijn er al in de huizen, maar ze kunnen geen plaats genoeg vinden.

— In de naburige dorpen toch.

— Ik hoorde een overste tot een ander zeggen, dat de manschappen bij elkaar dienen te blijven. Dat is natuurlijk om klopjachten in te richten. We moeten pas de volgende week vertrekken, maar ik steek me straks al weg, zei Leon, die dus ook opgeroepen was. Doe het zelfde, Pauwel! ried hij zijn vriend aan.

— Dat ben ik van plan, maar het is op den duur toch geen leven.

— Wat dan?

— De Franschen wegjagen, fluisterde Pauwel.

— O, als ze allen samen doen, dan ben ik er ook bij.

— Kom eens mee!

En Pauwel Coolen sprak met Leon over het groote plan en noodigde hem uit den volgenden morgen naar Sippenaken te komen.

Pauwel verliet het dorp.

— Ja, 't wordt ernstig, mompelde hij. We moeten voorzichtig zijn. O, kon ons plan lukken!

Pauwel volgde een donkeren binnenweg. Even ontstelde hij, toen een man plots van achter een boom te voorschijn trad.

— Goeden avond! klonk het echter op vriendelijken toon.

Pauwel ontroerde; hij herkende de stem.

— Mijnheer de graaf, zijt gij het waarlijk? vroeg hij.

— Ja... Met wien spreek ik?

— Pauwel, de zoon van Coolen!

— O, dan is het een gelukkige ontmoeting! U kan ik volkomen vertrouwen!

— Het is toch onvoorzichtig van u terug te keeren. Aubel zit vol met Fransche soldaten. Ze zijn er een uur geleden aangekomen, waar schuwde Pauwel.

— O, maken zij het lawaai, dat ik hoorde? Ik kom van Aken, en over stille wegen. Het rumoer trof me. En ik besloot hier te wachten, wel hopen nog een bekende te ontmoeten. Ik kom mijn zuster halen, die nog altijd bij een

familie te Sint Maartens Voeren verblijft. En ik heb ook een en ander uit het kasteel noodig.

Graaf van Mierle, zooals deze edelman heette, was een tijd geleden voor de Franschen gevlucht die hem gevangen wilden nemen, omdat hij tot de zoogenaamde dwingelanden behoorde. De Fransche revolutiemannen hadden immers veel edelen op het schavot gebracht.

— Er is niemand op het kasteel, maar Fransche soldaten hebben het vroeger al geplunderd, vertelde Pauwel.

— Dat weet ik. Ze zullen een som geld en allerlei kostbaarheden toch niet gevonden hebben. Ik heb die op een geheime plaats in den kelder verborgen. Dus er is nu niemand? Dan kan ik er wel overnachten.

— Maar heer graaf, ga met mij mee naar mijn oom, Charles Coolen. Die zal u met blijdschap ontvangen.

— Neen, neen, ik wil niemand in last brengen.

— Dan zal ik u naar het kasteel vergezellen. Mijn oom weet niet, dat ik kom en zal dus niet ongerust zijn, als ik weg blijf. Ik heb u veel te vertellen.

— Ga dan met mij mee! Ik heb levensmiddelen bij me.

Pauwel verhaalde aan graaf van Mierle,

welk plan de jongens, die voor den legerdienst opgeroepen waren, gevormd hadden en de edelman besloot dadelijk ze te steunen.

— Als ge morgen uw vrienden ziet, zeg dan, dat ze 's avonds op mijn kasteel komen. We kunnen daar nadere maatregelen nemen, sprak hij.

Graaf van Mierle en Pauwel bereikten het landgoed, dat er nu ellendig uitzag. De beste meubelen waren weg gehaald en veel andere verbrijzeld. Overal was het vuil. De vluchtelingen konden toch vuur maken in een haard, en dat was wel noodig bij deze felle koude.

De graaf stak een kaars aan, en door Pauwel vergezeld, begaf hij zich naar de groote, gewelfde kelders. Hier deed hij in een hoek eenige tichels weg en uit het gat haalde hij een beurs met goud en juweelen.

— Dit geld en deze kostbaarheden kon ik bij mijn vlucht niet meenemen, zei hij. Nu zal het wel lukken. Maar misschien mag ik op mijn kasteel blijven, als we de Franschen verjagen. Ik weet ook, dat de opstand zich overal uitbreidt. En lukt onze strijd aanvankelijk, dan krijgen we wel hulp uit Duitschland.

Er waren nog een paar matrassen in het kasteel. De graaf en Pauwel sleurden ze in de kamer, waar het vuur brandde en thans konden ze

wat rust nemen. De deur was met eenige overgebleven meubels gebarikadeerd en wapens lagen onder de hand. Voorzichtigheid was toch geboden, nu er zooveel Franschen op Aubel vertoefden.

III.

Den volgenden avond ging Pauwel Coolen naar huis. Voor het gevelvenster brandde de kaars. Alles was dus veilig. Pauwel trad langs de achterdeur binnen. Zijn ouders en de knecht zaten bij den haard, en waren blijde hem te zien. Martina dekte juist de tafel, want de pap borrelde in den pot, en het brood lag reeds gesneden.

— Vertel eens gauw het nieuws, zei vader Coolen. Martina, ga in de achterkeuken en wacht daar tot ik u weer roep.

— Neen, laat het kind hier blijven! In de achterkeuken is er geen vuur, sprak Pauwel. En Martina kan zoo goed zwijgen als wij.

— Dat denkt ge, hernam de baas. Mijnheer Rutens heeft vanmiddag gezien, dat ze met buren stond te babbelen.

— Mijnheer Rutens liegt! riep Martina heftig uit. Ik heb met niemand gesproken.

— Wilt ge zwijgen, brutaal nest! snauwde de bazin.

— Toe, toe, geen twist, suste Pauwel. Ik heb alle vertrouwen in Martina. Ze mag hier gerust blijven.

— O, ik zal wel weg gaan! zei de weeze.

— Ge blijft bij ons! gebod Pauwel, wat heftig.

Dikwijls trad hij voor de kleine verstoote-linge op en het hinderde hem geweldig, dat zijn ouders het braaf kind zoo onrechtvaardig behandelden.

Martina werkte nu stil voort. En ze hoorde, wat Pauwel vertelde. Coolen wist al van Rutens, dat eenige mannen te Sippenaken besloten hadden den strijd aan te gaan en er van avond nog een vergadering zou zijn op het kasteel van graaf van Mierle. De zoon verhaalde nu, hoe hij gisteren den edelman ontmoette en hem naar het kasteel vergezelde. Vandaag had de graaf zijn zuster gehaald. Jonkvrouw Jacqueline was verheugd dat ze voortaan bij haar broer kon blijven. Ze hadden al eenige jaren hun ouders verloren.

— De Franschen slaan tenten op in het Roode Bosch, vertelde Pauwel. Mijnheer Rutens heeft uitgevischt, dat ze daar een kamp maken. Dat bosch is goed gelegen voor hen. Ze kunnen er naar alle kanten klopjachten doen, en de deserteurs vangen, en in het bosch verzamelen.

Wij zullen hun bewegingen nog volgen en dan op een nacht het Roode Bosch bestormen. Zoo kunnen we de kerels gemakkelijk verslaan. Behalen we een eerste overwinning, dan komen er van alle kanten nieuwe strijders voor ons toegelopen. We moeten dit vanavond nader bespreken op het kasteel. Graaf van Mierle kan ons goeden raad geven.

Pauwel bleef thuis eten. Maar daarna moest hij naar het kasteel. Pieter Nijssens, de knecht, vergezelde hem.

Martina ruimde de tafel op.

— Als ge nog eens met bureu praat, sla ik u bont en blauw, dreigde baas Coolen.

— Ik heb niet tot de bureu gesproken. O, geloof me toch! antwoordde de weeze.

— Durven zeggen, dat mijnheer Rutens liegt!

— Hij vergist zich dan!

— Houd uw mond! Ik wil niet, dat ge tegenspreekt.

— En sla uw brutale oogen neer! voegde de bazin er bij.

Waarom waren Coolen en zijn vrouw toch zoo ruw tegen de weeze? Martina werkte altijd hard en gedroeg zich braaf en eerlijk! 't Was bij deze trotsche lieden ingeboren verachting voor werkende en nederige lieden! Ze hadden altijd

uit de hoogte neergezien op het arbeidende volk.

En baas Coolen was vooral tegen de Franschen, omdat ze van « gelijkheid » spraken. De landbouwer was zelf heerschzuchtig. Hij en zijn vrouw voelden het niet, hoe onbarmhartig ze zich aanstelden.

Den volgenden avond kwam Pauwel weer thuis. En hij vertelde uitvoerig welk plan er nu gevormd was. Op den avond van 8 Februari zouden de strijders in de eenzame schuur van Rovens vergaderen. Dan wilde men de Franschen aanvallen in het Roode Bosch. Daarna zou men overal het geld halen bij de ontvangers, die voor het vreemd bestuur belastingen inden. Met die som wilde men een sterk leger vormen en zoo den opstand uitbreiden. Men moest aansluiting zoeken met de Brabanders en Limburgers en samen werken. Ook graaf van Mierle zou geldelijk steunen. De gewonden moesten naar zijn kasteel gebracht worden. Jonkvrouw Jacqueline zou hen verbinden. De gevangenen die men maakte, wilde men daar opsluiten. Baas Coolen luisterde aandachtig en stemde met dat plan in. Zijn vrouw was bevreesd voor al dat

vechten. Martina had ook angst voor Pauwel. O, als ze hem maar niet dood schoten!

— 't Moet lukken, sprak de zoon. Mijnheer Rutens heeft de lijst opgemaakt van de ontvangers. Hij zal ook met jongens uit den omtrek spreken, om ze aan te zetten mee te doen. Al is hij veel ouder dan wij, en zal hij wel niet door de Franschen opgeroepen worden, toch helpt hij ons krachtig en toont hij zich een goeden vaderlander.

Pauwel bleef lang praten. Om elf uur begaf hij zich weer naar het kasteel. Daar zaten nog enkele deserteurs verborgen, vooral jongens, die ziek waren, en de koude in de bosschen en in holen niet konden verdragen.

De Franschen meenden, dat het gebouw geheel verlaten was en kwamen er niet. 't Bleek waar, dat ze een kamp opsloegen in het Roode Bosch.

Den volgenden dag vernam baas Coolen dat de Franschen inderdaad reeds opgeroepen hadden aangehouden. Deze waren niet allen gevlucht. Er kwamen 's middags ook soldaten op de hoeve, die naar Pauwel vroegen. De landbouwer zei, dat zijn zoon uit was en pas de volgende week binnen moest.

— Als hij vlucht zullen we strenge maatregelen nemen, dreigde een overste.

— 't Zal heel anders uitdraaien dan ge meent, dacht Coolen.

In spanning verwachtten hij en velen den avond van 8 Februari.

IV.

Martina kwam van het dorp. Het was al donker geworden. De weeze spoedde zich. De avond scheen haar vol geheimzinnigheid toe. Ze wist immers, dat de deserteurs zich zouden vereenigen in een schuur bij het Struivenbosch en dan de felle strijd zou ontbranden.

De weeze volgde een pad tusschen houtgewas; het was de kortste weg naar de hoeve. Eensklaps schrok ze, want ze hoorde stemmen. Personen naderden. Er zwierven ook vagebonden rond.

Martina bedacht zich niet lang. Ze verliet den weg en verschool zich achter houtgewas, om de mannen voorbij te laten gaan. Er kwamen er twee.

— Ja, we pakken ze als muizen in een val, zei er een. Zooals ik gezegd heb, om elf uur moeten ze allen in de schuur van Roevens bijeen komen. Gij hebt de voornaamste oproerkraaiers in een slag vast. En dan is het voor altijd uit met den weerstand.

— Als dat waar is, zult ge goed beloond worden, zei de ander.

— Daar reken ik natuurlijk vast op.

Martina kon haar ooren niet gelooven. Ze wist nu, wie beide mannen waren. Die eene, een inwoner van Aubel, hielp de Franschen in alles, wat ze van hem vroegen. wees de hoeven aan, waar nog voorraden hooi, erwten en zoo meer lagen, verried deserteurs en verrichtte meer van die Judasdiensten. En de ander, die het verklapte, dat de strijders om elf uur in de schuur samen kwamen, was niemand anders dan mijnheer Rutens, de oud-belastingsontvanger van Teuven.

— Rutens! zei Martina ontsteld bij zich zelve. Hij is toch een vriend van baas Coolen, hij komt dikwijls op de hoeve, hij heeft de jongens tot vechten aangezet en de vergaderingen bijgewoond. O, ik moet me vergissen!

Ze toonde zich nu een flink meisje. Ze keerde door het houtgewas terug, om de mannen, die over den wegel in de richting van Aubel gingen, nog eens te beluisteren. Ze hoorde, dat Rutens namen noemde: Pauwel Coolen, Gust Stassens, Pieter Nijssens, Jaak Otten, Jan Lecroix, Leon Vindels, Jaak Smits en nog anderen.

— Ik ben slim geweest, zei de verrader. Ik heb juist gedaan, of ik met de oproerlingen eens

was en zoo kwam ik achter hun plannen. En nu heb ik u gehaald, om de Franschen in te lichten, want mij mogen ze te Aubel niet bij officieren zien. Maar hoor ik niets?

— Wat dan?

— Geritsel in het hout daar!

Martina had op een dooden tak getrapt, die onder haar blokken kraakte. Ze hield zich thans doodstil. Ze mocht niet verrast worden als luis-tervink.

— O, het is de wind, meende de handlanger der Franschen. Wie zou er nu ons bespieden? We hebben den grooten weg gemeden en zelfs niet in mijn eigen huis gepraat, toen ge me kwaamt roepen.

— We kunnen niet voorzichtig genoeg zijn.

Martina herademde. De mannen gingen verder. Ze durfde hen nu niet langer afloeren. Ze moest naar de hoeve en alles aan baas Coolen vertellen. Ze twijfelde thans niet meer! Rutens was een verrader. O, hoe valsch had hij zich aangesteld! De weeze voelde de diepste verachting voor hem. Pauwel, Nijssens, Stassens en al die anderen, ze verkeerden in het grootste gevaar. Ze konden allen vanavond gevangen raken. En dan werden ze zeker doodgeschoten! Ze moesten ge-
waarschuwd worden.

Bevend van spanning spoedde Martina zich

voort. Zoo kwam ze op de hoeve. Baas Coolen zat in de keuken bij den haard. Hij was zeer zenuwachtig, want hij dacht ook aan den aanval, die in den nacht moest gebeuren, en waarvan zijn zoon een der leiders was. De bazin roerde in een pot pap.

— Waar zijt ge nu weer in het dorp blijven babbelen? schoot ze ruw tegen Martina uit. Zoo lang weg zitten! Als ge maar op straat kunt zwerven hé!

— Ik heb iets vreeselijks gehoord, sprak Martina.

— Welke leugens zult ge verzinnen om uw geslenter goed te praten!

— Mijnheer Rutens is een slechte man. Hij was op den wegel bij Henri Roin, en vertelde hem, dat de jongens om elf uur in de schuur samen komen.

Baas Coolen sprong nijdig op en woest greep hij de weeze bij den arm en schudde haar heftig.

— Zoo iets durven zeggen van mijnheer Rutens, van onzen besten vriend! riep hij toornig uit.

— O, hoe verzint die valsche feeks het! kreet vrouw Coolen, ook hevig verontwaardigd.

— 't Is waar! verzekerde Martina. O, geloof me toch! Mijnheer Rutens verklapte Pauwel en Nijssens en al de anderen. Hij zei, dat de gendarmen ze tegelijk gevangen konden nemen.

— Nog die gemeene leugens volhouden! raasde Coolen en hij gaf Martina een paar harde klappen om de ooren. Ge kunt mijnheer Rutens niet verdragen. omdat hij ons zei, dat ge met de bureu kletst. En den braven man durven belasteren! Zonder eten naar uw bed! Ik wil u niet onder mijn oogen zien.

Hij sleurde ze naar de trap, zoo ruw, dat het arme meisje met het hoofd tegen een der treden bonsde; ze wist het niet, hoe ze nog boven geraakte, duizelig als ze was, maar op het zolderkamertje zonk ze bezwijmd op den vloer.

— O, dat slecht kind! zei baas Coolen, die zich weer nijdig in zijn zetel zette.

— Ze is veel valscher dan ik dacht, beweerde de vrouw.

— Maar ze liegt al te dom. Meent ze ons te doen gelooven dat Rutens den verrader uithangt!

— Als ze op het dorp maar niet zelve over het plan van de jongens heeft gekletst.

— Dat durft ze niet. Ik heb ze te veel bedreigd. Maar ze is kwaad op Rutens en zoo meent ze zich te wreken. Ik zal het haar morgen nog eens inpeperen.

Baas en bazin Coolen konden zelfs geen oogeblik aan de oprechtheid van hun vriend twijfelen. Ze verlangden naar den morgen, in de vaste hoop toch, dat het plan der deserteurs moest gelukken.

Lang lag Martina bewusteloos op den zolder. Eindelijk kwam ze tot bezinning terug. Eerst wist ze niet, waar ze zich bevond. Dan herinnerde ze zich iets van de mishandeling. Duizelig ging ze naar bed en gekleed kroop ze onder de dekens. Ze had lust om te slapen en suf doezelde ze weg. Later op den avond ontwaakte ze weer.

— O, wat is er toch! mompelde ze, en ze spande haar gedachten in. Had ze benauwd gedroomd? Haar geest werd helderder en na een tijd wist Martina duidelijk wat er gebeurd was. Mijnheer Rutens wilde de jongens verraden en de baas geloofde het niet, maar had haar geslagen, omdat ze zoo iets durfde zeggen. Pauwel en de anderen zouden vanavond gevangen worden genomen.

Martina rees op. Ze moest weer naar den baas en de bazin, om hen te waarschuwen. Wat hielp het? Beter ging ze naar het kasteel, waar Pauwel nu nog moest zijn. De baas zou haar niet laten gaan.

— En toch moet ik er heen! kreunde het braaf meisje.

Ze kon door het zoldervenster kruipen en den tak van een perelaar grijpen en dan den grond bereiken. Martina aarzelde niet. Ze raapte al

haar moed samen en bedwong haar zenuwen. Ze raakte veilig op den grond. Het was ver naar het kasteel, echter nog verder naar de schuur van Roevens. Pauwel kon dan naar ginder loopen. Wat weerde het moedige meisje zich! Ze voelde niet alleen afmatting, maar ook pijn in het hoofd. Eindelijk bereikte ze het landgoed.

— Halt! klonk het.

Graaf van Mierle had twee jongelingen als schildwachten bij het hek geplaatst. Martina schrok zoo dat ze een gil gaf en neerviel. De verwonderde jongen brachten haar naar binnen.

Hier bevonden zich, behalve graaf van Mierle en zijn zuster Jacqueline, ook een oom en nicht, die eveneens te Voeren verscholen waren geweest. De schildwachten vertelden, hoe het meisje bij het hek neergevallen was, zonder iets te zeggen. Een der zieke deserteurs kende Martina, en vertelde wie ze was.

— Leg haar op een matras bij het vuur. Ze is misschien van de koude bevangen, sprak Jacqueline, een schoone jonkvrouw met zacht gelaat.

Martina opende de oogen en keek verdwaasd rond.

— Pauwe! zei ze met zwakke stem.

— Pauwel is hier niet, sprak de graaf.

— Ik moet naar de schuur... de Franschen komen er... Rutens heeft alles verraden. Pauwel

en de anderen worden gevangen genomen, vervolgde Martina, bijna fluisterend.

Ze wilde recht staan, maar viel weer neer en bezwijmde opnieuw.

— Wat moeten we nu gelooven? riep een der jongens uit, die zelf bleek en koortsig bij het vuur zat. Rutens is toch een vaderlander!

— Ik neem de boodschap van dat meisje ernstig op en zal rap naar de schuur loopen, om de mannen op hun hoede te stellen, zei de graaf.

Hij was op het kasteel gebleven, om zoo noodig de zieke deserteurs te beschermen. Haastig vertrok hij. Hij was nog niet ver, toen hij in de verte gewerschoten hoorde.

— Er wordt gevochten, mompelde van Mierle. Vallen onze vrienden de Franschen aan, of worden ze zelf verrast?

Plots bemerkte hij een gedaante. Hij had een pistool bij zich en mikte.

— Wie daar? vroeg hij.

— Goed volk! Ik ben Pauwel. Gij zijt de graaf. Alles is mislukt. We zijn verraden geworden. Eer alle mannen aanwezig waren, hoorden we hoefgetrappel; gendarmen wilden de schuur omsingelen. We stormden naar buiten. Ik trachtte onze mannen tot den strijd aan te sporen; maar de schrik beving ze. De meesten sloegen op de vlucht. Ze worden nagejaagd. Ik kwam hierheen om u en de zieken te waarschuwen.

— Rutens is de verrader! riep de graaf toornig uit. Was hij in de schuur?

— Neen nog niet! We wachtten ook op hem.

— De gemeene schurk. Kom mee naar het kasteel.

Onderwege vertelde de graaf in enkele woorden, wat Martina gezegd had. Het leek Pauwel onbegrijpelijk toe. Hoe kende Martina het verraad? En waarom was zijn vader niet zelf gekomen, om hem te waarschuwen?

Maar nu kon Pauwel daarover niet spreken. Als Rutens de verrader was, zouden de Franschen ook weten, dat het kasteel weer bewoond werd en er straks een huiszoeking doen.

— We moeten de zieke jongens redden, zei Pauwel.

Gelukkig was er op het landgoed een paard en een kar, die men gebruikt had voor het vervoer van levensmiddelen. Men kon daarop de deserteurs vervoeren naar het Noorden, waar geen Franschen waren.

De graaf en Pauwel gaven het alarm op het landgoed. De jonge Coolen en de twee schildwachten hielpen de zieken.

— En ik stel me aan een venster van den voorkant en schiet de gendarmen of soldaten neer, die binnen dringen, zei de graaf. Ik sta er tot alle jongens op de kar zijn.

Zijn oom en de dames wilden hem niet verla-

ten. En ze brachten daar spannende oogenblikken door. Pauwel en de twee kloeke schildwachten hielpen de zieken, de arme martelaren, die weer aan het gure weer en allerlei ontberingen bloot gesteld werden, omdat ze weigerden voor een vreemden dwingeland te vechten. Eindelijk bleef alleen Martina nog over. Ze scheen te slapen, maar was eigenlijk nog bezwijmd. Pauwel droeg haar naar de kar.

— Ik zal ze onderwege bij mijn ouders brengen, zei hij.

Dan ging hij den graaf meedeelen, dat alle deserteurs op het voertuig waren.

— Zoo kunnen we ook vertrekken, sprak van Mierle. Wij moeten zien in Aken te geraken. De opstand is mislukt. God verleene, dat we spoedig betere tijden krijgen!

Ze namen haastig afscheid, want de Franschen konden elk oogenblik komen. De graaf gaf Pauwel nog een flinke som voor de behoeftige deserteurs, en met zijn zuster en familieleden verliet hij zijn kasteel als een banneling.

Pauwel spoedde zich naar de kar. Deze reed nu heen langs een stillen weg. Toen ze nabij de hoeve van Coolen waren, zei Pauwel tot de twee kloeke jongens, die als schildwachten hadden gediend:

— Ik breng Martina naar ons huis. Rijd naar Canne; ik kom morgen ginder ook. Ik moet eerst

weten, wat er van de vrienden geworden is.

De weeze was een zware last. Hijgend kwam Pauwel aan de ouderlijke woning. Op zijn geklop liet zijn vader hem binnen. Hij en zijn vrouw wisten nog niet, dat Martina weg geweest was en keken vreemd op.

— Alles is mislukt, zei de zoon moedeloos. De gendarmen hebben ons verrast. Ge weet, dat Rutens de verrader is.

— Rutens! Is het dan toch waar? riep Coolen uit.

— En Martina kwam ons waarschuwen, doch het was te laat!

Nu moest de landbouwer de waarheid bekenen. Hij had Martina niet geloofd en naar bed gestuurd. Ze was dan zeker door het venster geklommen.

— Om ons te redden, het braaf kind! En ze is nog gevallen... zie, een wonde aan haar hoofd, hernam Pauwel.

Coolen zweeg over zijn mishandeling. Maar zijn vrouw voelde haar schuld. O, Martina had Pauwel willen redden.

— We zijn dwaas en onrechtvaardig geweest! sprak ze.

— Daar kunnen we nu niet over klappen, zei Pauwel. Martina moet verpleegd worden. En op zolder is het te koud. Ik zal een matras en dekens beneden halen.

Intusschen vertelde hij toch, wat er in de schuur en op het kasteel gebeurd was. Toen Martina verzorgd was, ging Pauwel heen. Thuis was hij niet veilig.

Den volgenden morgen verbreidde zich het nieuws. Smits, Otten en nog twee mannen waren

gesneuveld en Nijssens, de knecht, en Stassens, de werkman van Coolen, gevangen genomen. Ze zouden straks op de markt te Aubel dood geschoten worden. Veel volk stroomde samen. De

vrouw van Stassens smeekte den overste om genade voor haar man. Maar het vonnis werd voltrokken. Ieder sprak met verachting over Rutens, den huichelaar en Judas. Deze verdween met zijn bloedgeld uit de streek.

Ook baas en bazin Coolen voelden wroeging. Door hun minachting voor Martina hadden ze haar niet geloofd en aldus nagelaten bijtijds de jongens te waarschuwen. Pauwel was nu gevlucht. Martina werd goed verzorgd. Ze kon thans de volle waarheid vertellen. Coolen en zijn vrouw zouden haar beter behandelen. Als een blinddoek viel van voor hun oogen; ze zagen in de weeze een trouw en braaf meisje.

De Franschen namen dwangmaatregelen tegen de ouders der deserteurs en deze moesten toen wel gehoorzamen. Ook Pauwel vertrok naar Luik. Maar nadien vluchtte hij uit Frankrijk weg en verbleef in 't geheim te 's Graven Voeren. Dat duurde eenige jaren. Eindelijk kwamen er betere tijden. Martina woonde nog steeds op de hoeve, waar ze thans zeer werd bemind.

Van Rutens hoorde men nooit meer. Zoo vertelt men te Aubel soms nog van die bange jaren.

EINDE